

KERSTESSAY SLOT OVER DE REALITEIT VAN EEN METAFOOR DE HUNKERING VAN ONS ALLEMAAL

LOUISE O. FRESCO vraagt u nog één keer om te kijken. Naar de eigen vooruitgang, naar de eigen afwezigheid van schaarste, naar de eigen overvloed. Eén blik in de ogen van de hongerige of de obese, één keer stilstaan bij het eigen voorrecht.

Honger in het hart

Honger, en zelfs gewone trek, bepaalt de emoties, de obsessie met een potentieel tekort tegenover de diepe verzadiging na een maaltijd (al zijn er maaltijden die slechts hongerig maken naar meer). Via voedsel manipuleren mensen elkaar, moeders dwingen hun kinderen te eten, minnaars verleiden elkaar met hapjes waarbij het voedsel substitueert wordt voor de ander, uit liefde fluisteren zij: 'Ik kan je wel opeten...'. Aan zieken wordt een dieet opgelegd, aan gevangenen wordt voedsel onthouden – altijd is voedsel de toegang tot hart en lichaam. Uw darmen zijn uw tweede brein, ze bepalen uw humeur en uw zwaktes.

Migranten honger naar voedsel dat hen verbindt met het verleden, een land, een streek, familieleden die verlaten moesten worden, een appelboom die in de herinnering de heerlijkste sappige vruchten droeg, de geur van vers brood uit stenen ovens, de aardappelkugel, het stampen van de kruiden, het geroosterde paaslam of het druipende geitenvlees met pruimen aan het einde van de ramadan. Voedsel is zozeer nostalgie dat u zelfs verlangt naar gerechten uit een niet-bestaand verleden, vijgenjam uit grootmoeders tijd, brood van handgerold meel. Voedsel is verleiding.

Daarom is hongerstaking zo'n machtig wapen: omdat door de tegennatuurlijkheid ervan de hongerige controle neemt over de tegenpartij. Hongerstaking is bijna altijd een daad van politiek verzet, maar iedereen die voedsel weigert, ook de anorexiapatiënt, voert een gevecht van de wil, tegen de moeder, de artsen of het heersende regime. Hongerstaking is de

wanhoop van het ultieme gebaar, het weigeren om te overleven.

Vergeten...

In alle mij bekende talen duidt het woord honger niet uitsluitend op fysiek tekort, maar ook op verlangen en hunkering – naar warmte, liefde, waarheid, rechtvaardigheid of gewoon erkenning. Allerlei metaforen verwijzen naar voedsel en voedseltekort. We dorsten naar kennis, we honger naar de feiten. Een gestoord mens heet een halve gare (halfgebakken dus). Het is logisch dat datgene dat ons individuele en collectieve overleven bepaalt, zozeer met ons denken verbonden is.

Wat onze taal heeft onthouden, de schaarste en het verlangen naar voedsel, zijn de meesten van u vergeten. Wanneer hongerde u voor het laatst? Wanneer was u voor het laatst in paniek omdat u te weinig te eten had voor uw kinderen, uw gasten, uw ouders? Dat u, geachte krantenlezer, nooit zorgen hoeft te hebben over wat er op uw tafel staat, is het bewijs van de spectaculaire vooruitgang van de mensheid. Weet u wel hoeveel in de laatste twee eeuwen is verbeterd, uw levensverwachting, uw aangenaam verwarmde huis, het transport, de communicatie, de wetenschap, de variatie in wat u hoort, ziet, eet en wie u ontmoet? Verlost bent u uit het keurslijf van bijgeloof en predestinatie, angst voor spoken en schaarste, kwakzalvers en krijgsheren. En toch. Aan het begin van deze 21ste eeuw worstelt nog bijna de helft van de wereldbevolking, Annie of Miriam of hoe zij mogen heten, met voedsel, met te veel of

te weinig. Dat moet u choqueren. Opnieuw, geschoktheid, verontwaardiging of medelijden, daar ben ik niet op uit. Te makkelijke emoties voor wie op zijn comfortabel bankstel zit. Verontwaardiging en machteloosheid à la Stéphane Hessel gaan echter hand in hand, ze doven in enkele minuten uit. Ik heb meer van u gevraagd. Als u tot hier heeft doorgelezen, dan hebt u al bijna een halfuur besteed aan Miriam en Annie.

Aan zieken wordt een dieet opgelegd, aan gevangenen wordt voedsel onthouden. Altijd is voedsel de toegang tot hart en lichaam

...perspectief

Wat is een halfuur op de lengte van uw leven? Juist. Zou een halfuur u niet een perspectief kunnen geven om uw eigen bestaan opnieuw te bezien en om iets van uw eigen zorgen te relativeren? Misschien, al bestaat er geen relatief leed. Bovendien is dat het verkeerde argument. U moet niet over deze twee kwetsbare jonge vrouwen lezen omdat dat voor uzelf wellicht van nut is, een kortstondig

© Randall Casaer

soelaas biedt tegenover al uw dagelijkse narigheid, maar puur uit respect, uit erkenning dat ook haar leven een mensenleven is, op deze planeet, niet in een verleden, maar op dit moment, een luttele vierduizend kilometers naar het zuiden, of op tien kilometer van uw aangename villa. Terwijl u de krant openslaat, uw croissant in de koffie doopt, uw plannen voor het weekend overziet, de speciale lendebiefstuk die bij de slager besteld

is en vóór 12 uur opgehaald moet worden, de kapper (want ja, met dit haar kun je niet de volgende week ingaan), die beeldschone kalfsleren handtas in de etalage waar u iedere keer bij stil moet staan... en dan verdorie altijd maar weer die regen, waarom hebben we weer geen witte kerst, zie je wel, het is allemaal klimaatverandering, vroeger hadden we nog echte winters en was alles beter. Sta stil, lieve lezer, alstublieft, al is het

maar een ogenblik, bij de overvloed waarin wij leven, bij de afwezigheid van honger. Overdaad smooit elke keuze, behalve de keuze tot bewustzijn. Kijk slechts eenmaal, bewust van uw voorrecht, de hongerige of de obese medemens in de ogen.

Lees de vorige delen van dit kerstessay op www.standaard.be/kerstessays

Louise O. Fresco

Schrijfster en voorzitter van de raad van bestuur van de universiteit van Wageningen (Nederland), die gespecialiseerd is in voeding en leefomgeving. Ze is auteur van onder meer 'Hamburgers in het paradijs' (Prometheus Bert Bakker, 2012).